

JEROEN BOSCH ZIEKENHUIS, 'S-HERTOGENBOSCH

Menselijke maat

De woorden 'gezelligheid' en 'kleinschaligheid' lijken op het eerste gezicht niet samen te gaan met de fusie van drie ziekenhuizen. Toch zijn dit uitgangspunten geweest voor EGM architecten bij het ontwerpen van de gezamenlijke nieuwbouw van het Willem Alexander ziekenhuis, Carolus-Liduinaziekenhuis en het Jeroen Bosch ziekenhuis te 's-Hertogenbosch. Eén van de ingrediënten die de grote schaal van het gebouw menselijk maakt, is de korte, heldere hoofdroute, ruim voorzien van daglicht, met uitzicht op groene tuinen. Ook het gebruik van natuurlijke, herkenbare materialen draagt bij aan de huiselijke sfeer.

'Dit is het ziekenhuis van de toekomst', zegt architect Gijs Riggers. 'Het voelt ook niet aan als een ziekenhuis. In traditionele ziekenhuizen zijn lange, donkere gangen eerder regel dan uitzondering. Hier wordt de bezoeker direct naar een open ruimte met zicht op tuinen geleid. De tuinen dragen bij aan de routing. Doordat iedere tuin een eigen identiteit heeft kunnen mensen zich beter oriënteren.' De meeste tuinen zijn 'zichttuinen' en dus niet te betreden. Elke tuin heeft een eigen thema. Zo is er bijvoorbeeld een zentuin en een expositietuin. De gevels die aan de tuinen grenzen, dragen bij aan het eigen karakter van de ruimte, omdat bij iedere tuin een andere kleur metselwerk is gebruikt.

Vertrouwde gevel

De keuze voor een bakstenen gevel is gemaakt met het oog op herkenbaarheid. Riggers zegt daarover: 'Baksteen is een vertrouwd product. De meeste Bossche gebouwen zijn in baksteen uitgevoerd. Door het gebruik van metselwerk wordt de toegankelijkheid van het gebouw vergroot.' Daarbij is het materiaal geschikt om de gevel de juiste proporties te geven. Met verschillende kleuren metselwerk zijn de grote gevelvlakken gebroken. Er zijn vier kleuren bakstenen verwerkt. Ook het ritme van de verdiepingshoge kozijnen die nooit recht boven elkaar zitten, verlevendigt de gevel.

Snel en dynamisch

Het omvangrijke complex is razendsnel gebouwd. Binnen een jaar is het casco gerealiseerd en de inbouw, met de modernste zorgfaciliteiten, heeft twee jaar in beslag genomen. De bouwsnelheid is significant hoger geworden door de toepassing van prefab gevelpanelen met metselwerk, geprefabriceerd volgens het Free2Build systeem. De sandwichpanelen, opgebouwd uit metselwerk, isolatie, een betonnen binnenspouwblad en kozijnen inclusief zonwering, zijn in de fabriek afgemonteerd. Op de bouw konden deze elementen als legoblokjes worden gestapeld. Vanwege de stabiliteitsfunctie zijn de kopgevels en hoekoplossingen wel in het werk gemetseld. Riggers: 'In wezen zijn slechts twee typen sandwichpanelen toegepast. Door ze slim te schakelen is een gevarieerd en dynamisch gevelbeeld ontstaan.' ← Barbara Heijl

Architectenbureau:

EGM architecten, Dordrecht

Terca gevelbakstenen:

Dommelrood gereduceerd handvorm, waal- en dikformaat - Elmore vormbak, waalformaat - Essex handvorm, waal- en dikformaat - Swettebont handvorm, waal- en dikformaat - Wit handvorm, waalen dikformaat - Zwart boomschors zilverzand strengpers, waalformaat

ATELIERWONINGEN, LEIDSCHER RIJN **Eigenzinnige woonblokken**

Wie zou niet in een kersenboomgaard willen wonen? In Leidsche Rijn kan het. Daar zijn drie nieuwe, markante woongebouwen voor kunstenaars gerealiseerd in een oude, hoogstam kersenboomgaard. Een onoplettende voorbijganger zou kunnen denken dat hij drie schuren passeert. Het architectenbureau op ten noort blijdenstein architecten (ONB) refereert met het ontwerp duidelijk aan het agrarische verleden van de plek: De gebouwen hebben de abstracte vorm van een schuur en zijn aan de buitenkant - net als schuren die vroeger in de omgeving stonden - geheel uit één kleur opgetrokken. Telkens een andere kleur keramische pan, gecombineerd met houten delen in dezelfde tint.

‘Om kunstenaars te verleiden in Leidsche Rijn te komen wonen, bouw je geen standaard rijtjeshuis’, aldus architect Lars Zwart van ONB. De woningen zijn dan ook allesbehalve doorsnee. Op de begane grond heeft iedere bewoner een ruim atelier en op de twee verdiepingen erboven wordt gewoond. De gezamenlijke entreehal is de kers op de taart. Deze hal is drie lagen hoog en wordt sereen belicht vanuit een smalle opening in het dak. Alle ateliers grenzen hieraan. Zo biedt de ruimte de kunstenaars de mogelijkheid hun werk gezamenlijk te exposeren. ‘De galerieruimte was niet gevraagd, maar hebben we kunnen realiseren door een compact ontwerp te maken met een eenvoudige hoofdopzet’, vertelt Zwart.

Solide geheel

Om de gebouwen zo veel mogelijk de uitstraling te geven van een authentieke schuur, heeft de buitenzijde van ieder gebouw één kleur. De keramische dakpannen, houten gevelbekleding en aluminium kozijnen vormen daarmee een solide geheel. Zwart: ‘De dakpannen zijn bepalend geweest voor de keuze van de kleuren. We hebben gekozen voor de Koramic Actua: Het is een vlak type dakpan dat het dakvlak als een soort plaatmateriaal bedekt. Dit past erg goed bij ons abstracte ontwerp.’ De kappen van de gebouwen zijn optisch vergroot doordat de dakpannen van het schuine vlak doorlopen in het verticale gevelvlak. Met verlijmd knikpannen is een vloeiende overgang gevormd. De kozijnen lopen ook door van de gevel in het dakvlak en zijn per woning aaneengeschakeld tot verticale stroken. De enige kozijnen die in kleur afwijken, zijn de kozijnen van de centrale entree. De grote openslaande deuren met opvallende luiken zijn wit en vormen echte blikvangers in de massief ogende houten voorgevel. De absurd grote nummers één, twee en drie boven de deuren maken de entree compleet.

Bloeiende boomgaard

De ‘eigenzinnige’ woongebouwen worden gewaardeerd: ‘De bewoners zijn trots op het complex en dat is het beste compliment dat je als architect kunt krijgen’, zegt Zwart. ‘Het leuke is dat iedereen zijn eigen sfeer en inrichting geeft aan de ruimte. Ook het gemeenschappelijke deel wordt heel goed opgepakt, zo worden er regelmatig exposities gehouden. De Kersenboomgaard bloeit!’

← Barbara Heijl

Architectenbureau:

op ten noort blijdenstein architecten en adviseurs, Utrecht

Koramic dakpannen:

Actua Engobe: donkergrijs - gewolkt - leikleur mat

MBO COLLEGE AMSTELLAND, AMSTELVEEN

Tijdloos en toekomstbestendig

Op het MBO College Amstelland te Amstelveen zijn praktijk en theorie nauw met elkaar verweven. Het nieuwe gebouw, ontworpen door Zeeman architecten, huisvest daarom niet alleen een school, maar ook bedrijven waar leerlingen stage kunnen lopen. De hybride functie van het gebouw is terug te zien in een tweedeling van de gevel. Het bovenste deel is egaal bekleed met grijze platen, als één doorlopend volume. Het zwarte metselwerk van de tweelaagse plint wordt bij iedere beukmaat onderbroken door betonnen kolommen.

Op de begane grond van het gebouw bevinden zich de bedrijfsunits. 'Wij hebben daar gekozen voor een gevel van donker metselwerk vanwege de natuurlijke, tijdloze uitstraling van het materiaal', vertelt architect Barbara Goethem-Kick van Zeeman Architecten, die samen met Otto Heck aan het project heeft gewerkt. 'De dieptewerking van de gevel wordt versterkt door het contrast van de zwarte strengperssteen met de lichtgekleurde betonnen kolommen. Bovendien heeft de modulformaat baksteen een geëngobeerde laag, waardoor de stenen een bepaalde schittering krijgen die bij ieder licht weer anders is. De gevel is gemetseld in een tegelverband, door de schijnvoeg in de baksteen ontstaan vierkante vlakjes van 9x9 cm. De kleine maat van dit grid sluit aan bij de proporties van het gevelvlak'. De school hanteert voor iedere opleiding een eigen kleur die terugkomt in de puien. De felgekleurde entreepuien van de bedrijven leggen hiermee een visuele verbinding.

Flexibel

De entree van de school is een afwijkend element in de gevel. Het glazen volume van twee en een halve verdieping hoog vormt het kloppende hart van de school. Het biedt plaats aan het hoofdtrappenhuis, de kantine en flexibele werkplekken. Op de verdiepingen zijn de onderwijsfuncties ondergebracht. Zij zijn ingericht met een verplaatsbaar wandensysteem, waarbij het ritme van de kozijnen zodanig is gekozen dat wanden makkelijk kunnen worden verplaatst. Dit maakt het gebouw flexibel genoeg om tegemoet te kunnen komen aan het voortdurend veranderende onderwijs.

← Barbara Heijl

Architectenbureau:

Zeeman Architecten, Hoorn

Terca gevelbakstenen:

Galaxy zwart strengpers, moduul 90 met schijnvoeg

WOONBLOK HELSINKIHAVEN, PURMEREND

Identiteit in baksteen

Aan de afwerking van de gevel van het woonblok Helsinkihaven te Purmerend is veel zorg besteed. Het metselwerk is door Heren 5 Architecten op inventieve wijze vormgegeven. Verschillende metselwerkverbanden en patronen zijn ingezet om de individuele woning te benadrukken binnen de krachtige eenheid van het blok.

Door het gebruik van mooie, goede materialen hebben wij een blok willen maken waar de bewoners trots op kunnen zijn', aldus architect Liesbeth Boeter van Heren 5. Het achtennegentig woningen tellende blok bestaat uit twee delen: een laag deel met grondgebonden eengezinswoningen en een hoger deel met appartementen. Samen omsluiten de woningen een openbaar toegankelijk hof. De hof heeft voor de helft een groene inrichting, de andere helft is bestemd voor parkeergelegenheid voor de bewoners.

Eigen karakter

De gevel is aan de straatkant rondom opgetrokken uit stootvoegloos metselwerk van roodbruine bakstenen. Iedere eengezinswoning is apart herkenbaar omdat de gevel per woning verspringt ten opzichte van de rooilijn. Bovendien zijn de afzonderlijke woningen voorzien van verschillende metselwerkverbanden. Door nuanceverschillen tussen metselwerkverbanden - een kruisverband, blokverband, wildverband of halfsteensverband - krijgt elke woning een eigen karakter. Boeter: 'Hoewel het best een groot blok is, kan een bewoner de eigen woning zo aanwijzen.' De entrees worden geaccentueerd door verticale, betonnen kaders over twee verdiepingen. Deze kaders zijn ook doorgezet in de tweelaagse plint van het volume met de appartementen. Op de drie verdiepingen erboven worden horizontale, metselwerk banden afgewisseld met horizontale stroken waarin grote kaderkozijnen en de buitenruimtes van de appartementen zijn opgenomen.

Aandacht voor detail

Niet alleen aan de straatzijde, ook aan de hofzijde is de gevel met veel liefde voor detail gerealiseerd. 'Vaak is de binnenzijde van een bouwblok heel kaal', vertelt Boeter. 'Wij hebben de binnengevel met evenveel aandacht ontworpen als de buitengevel, omdat we deze een hoogwaardige uitstraling wilden geven. Wij zijn er van overtuigd dat een binnenhof pas uitnodigt om te spelen en te verblijven als het met zorg is ingericht.' Als basis voor de binnengevel is gekozen voor een okergele baksteen. Deze warme kleur in combinatie met koperkleurige kozijnen, houten veranda's en een groene inrichting, geven de hof een informele uitstraling. Wederom is het metselwerk niet rechttoe rechtaan gebruikt: De binnengevels van de eengezinswoningen zijn voorzien van speelse, verticale metselwerkpatronen, terwijl de gevels van de appartementen juist een eigenwijze horizontale belijning hebben. Dankzij de rijke detaillering van de gevel heeft het woonblok een sterke eigentijdse uitstraling. ← Barbara Heijl

Architectenbureau:

Heren 5 architecten bv bna, Amsterdam

Terca gevelbakstenen:

Napels handvorm, waalformaat - Bologna handvorm, waalformaat

Fotografie Vision 15

Ruud Peijnenburg, 's-Hertogenbosch

Vormgeving Vision 15

SpringDesign, 's-Hertogenbosch